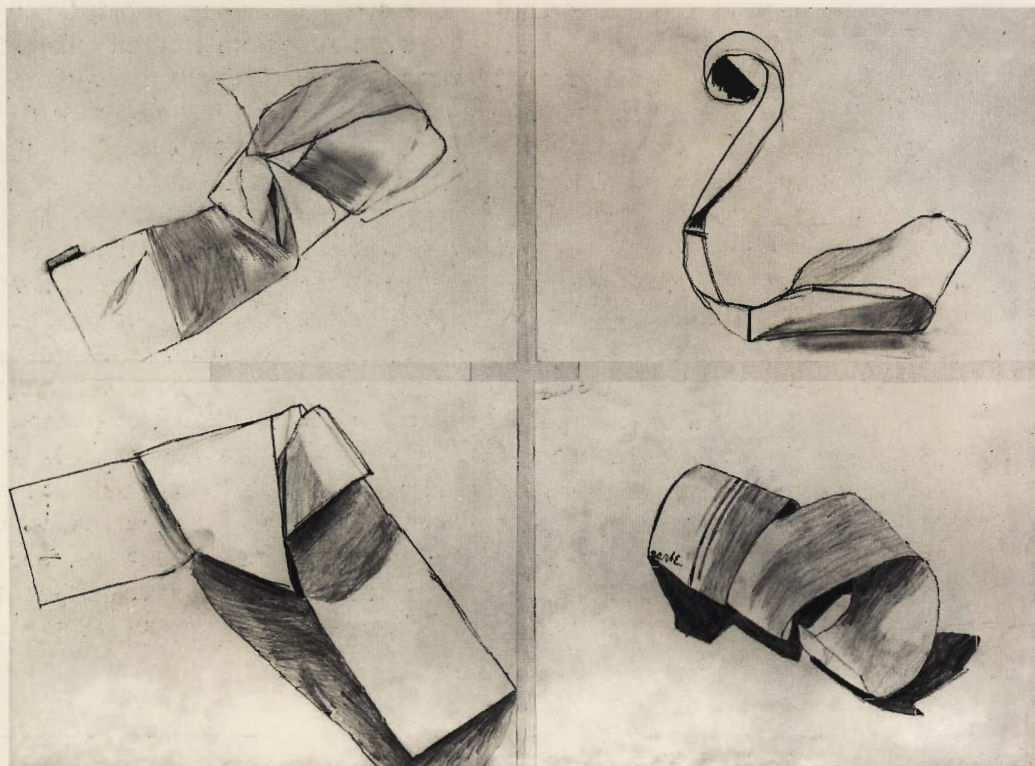

Soorten schaduw

De kinderen leren over eigen schaduw en slagschaduw; grijswaarden, tekenen naar de natuur

Strook papier, eigen schaduw, 8 jaar

onderwerp

strook papier
(50 × 5 cm),
eigen schaduw

techniek

potlood, gum

formaat

± 25 × 32 cm

Toelichting

Zoals in de voorbespreking bij deze leeftijdsgroep al naar voren gekomen is, tekenen kinderen slechts bij hoge uitzondering uit zichzelf iets met licht en schaduw. Meestal blijven deze beeldende mogelijkheden (aspecten) achterwege om de eenvoudige reden dat licht zo vanzelfsprekend aanwezig is. Toch is het van belang om de kinderen al vroeg kennis te laten maken met de rol die licht speelt en het effect van licht en schaduw in een werkstuk.

Tekeningen worden levensechter; dat is in het ideeënboek *Licht 1* al ontdekt. In deze les gaat het over de eigen schaduw, schaduw die dus een deel is van het object en die ervoor zorgt dat het ruimtelijk karakter beter wordt ervaren. In de alternatieve opdracht gaat het over slagschaduw. Onder slagschaduw verstaan we de schaduw die een voorwerp werpt op de grond of omgeving. Het is een donkere neerslag van het object, meestal in een plat vlak. Valt de schaduw wisselend op een schuin vlak en een horizontaal vlak (een trap is daar een goed voorbeeld van) dan spreken we van gebroken schaduw.

Een fantasieopdracht leent zich minder goed om deze soorten schaduw goed aan de orde te stellen in tegenstelling tot het tekenen naar de natuur, waar de schaduw precies aan te wijzen én te bestuderen valt. Het is hierbij vanzelfsprekend dat *Natuur 1* eveneens behandeld is, anders is de opdracht wel erg moeilijk.

Begeleiding

In deze opdracht krijgt elke leerling bij voorkeur een strook wit tekenpapier van ongeveer 50×5 cm. Uiteraard kan de opdracht ook in groepjes van vier, maar eigenlijk is de strook zo klein dat daar extra moeilijkheden bijkomen. De leerkracht (of de leerling) maakt met de strook een bepaalde figuur. In aanmerking komen een soort knoop, zig-zagvormen of een willekeurige slinger of gevouwen vorm. Het strokenfiguurtje wordt op een wit tekenpapier op ongeveer 40 cm afstand van de leerling op het tafeltje geplaatst. We zorgen ervoor dat niet al te veel kunstlicht het licht-donker spel onduidelijk maakt. Gezamenlijk bekijken we de vorm en de positie van de lichtbron; hoe loopt de schaduw?

De eerste fase van de les bestaat dus uit zeer nauwkeurig kijken. Bij het tekenen wordt begonnen met de grote vorm; dit is al een heel karwei! De kinderen beginnen met de zogenaamde bovenkant van de strook. Als een dunne lijn komt die op het tekenpapier; daarna maken we de zogenaamde onderkant die – als het goed is – regelmatig de rondingen van de bovenlijn zal kruisen. Is de vorm klaar, dan wordt pas aan de schaduw begonnen. Eerst concentreren we ons op de lichte en donkere kant van de strook papier zelf (eigen schaduw); de schaduw op het grondvlak doet nog niet mee. We stimuleren om een vloeiende overgang te tekenen van licht naar donker. De afbakening van de vorm moet niet gebeuren met dikke zwarte contourlijnen. Eigenlijk zie je die helemaal niet! Na afloop worden de tekeningen met elkaar vergeleken; eventueel geven we nog gelegenheid kleine correcties aan te brengen.

onderwerp

een toren met
slagschaduw

techniek

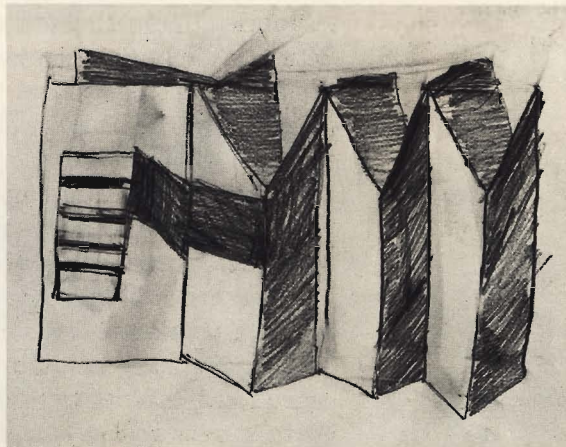
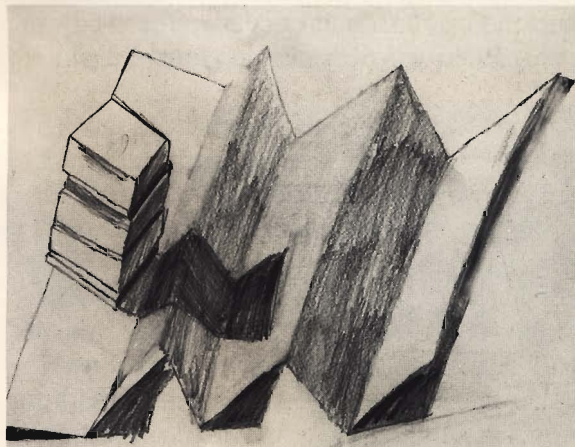
kleine blokken
tekenpapier,
potlood, gum

formaat

$\pm 25 \times 32$ cm

Andere opdracht

Voor deze tweede opdracht vouwen we een wit stuk tekenpapier met enkele zig-zagvouden. Dit papier leggen we met vouwen en al op de tafel. Aan de lichtzijde ervan zetten (bouwen) we een torentje van luciferdoosjes of gewoon een W.C. rolletje. Dit tafereel wordt weer eerst goed bekeken op licht en schaduw. Loopt de schaduw over het papier als een rechte lijn of juist niet? Hierna wordt er een tekening van gemaakt. De kinderen ontdekken de relatie tussen het object en de omgeving door de neergeslagen schaduw. Bij de nabespreking wordt er goed op gelet hoe de slagschaduw verspringend in het grondvlak ligt; ook komen de verschillende grijstonen aan de orde.

Klokketoren met schaduw, 8 jaar